

खनिज विकास निधीतून संबंधित जिल्ह्यास
सुयोग्यरितीने निधीचे बाटप करण्यासाठी
कार्यपद्धती व मार्गदर्शक तत्वे विहीन
करण्याबाबत.

महाराष्ट्र शासन

उद्योग, ऊर्जा व कामगार विभाग

शासन निर्णय क्रमांक —एमडीएफ-१०१० / प्र.क्र.१०३७ / उद्योग-९

मंत्रालय, मुंबई ४०० ०३२

दिनांक - १ ऑगस्ट, २०१२

बाबा- शासन परिपत्रक क्रमांक एमडीएफ-१००२ / प्र.क्र.५५ / उद्योग-९, दि.२६ ऑगस्ट, २००२

प्रस्तावना -- महाराष्ट्र खनिज विकास (निर्मिती व उपयोजन) निधी अधिनियम, २००१ मधील कलम ७ नुसार खनिज विकास निधीचा वापर व वाटा यासाठी निर्देश देण्याकरोता मा. मुख्यमंत्री याच्या अध्यक्षतेखाली राज्यस्तरीय सल्लागार समिती गठीत करण्यात आलेलो आहे.

सदर राज्यस्तरीय सल्लागार समितीच्या यापूर्वी झालेल्या बैठकीतील निर्णयास अनुसरून खनिज विकास निधीच्या वापर व वाटपासंदर्भात दिनांक २६.०८.२००२ च्या परिपत्रकान्वये मार्गदर्शक तत्वे विहीन करण्यात आली आहेत. तथापि, या तत्वानुसार प्रस्तावांना मान्यता देताना येणा-या अडचणी दुर करून निधीचा पर्याप्त व जनतेच्या अपेक्षा लक्षात घेऊन तसेच मा. उच्च न्यायालयाने या अनुबंगाने वेळोवेळी दिलेल्या न्याय निर्णयाशो सुसंगत अशी निधी वापर व वाटपाची कार्यपद्धती निश्चित करण्यासाठी सदर मार्गदर्शक तत्वांमध्ये सुधारणा करण्याची बाब शासनाच्या विचाराधीन होतो.

त्यानुबंगाने दिनांक ०७.०५.२०१२ रोजी मा. मुख्यमंत्री महोदयांच्या अध्यक्षतेखाली राज्यस्तरीय सल्लागार समितीची बैठक आयोजित करण्यात आली होतो. या त्यात विविध निर्णय घेण्यात आले आहेत.

शासन निर्णय - राज्य स्तरीय सल्लागार समितीच्या बैठकीतील निर्णय व समितीचे निर्देश विचारात घेऊन निधीचे वाटप आणि मार्गदर्शक तत्वे या संदर्भात पुढील प्रमाणे निर्णय घेण्यात आला आहे-

१) खनिज विकास निधीमधील १/३ रक्कम भूविज्ञान व खनिकर्म संचालनालय नागपूर व त्यवरुपकीय संचालक, महाराष्ट्र राज्य खनिकर्म महामंडळ, नागपूर यांना त्यांची कार्य पार पाडण्यासाठी व उर्वरित २/३ रक्कम ही संबंधित जिल्ह्यातून प्राप्त होणा-या खनिज महसूलाच्या प्रमाणात महाराष्ट्र खनिज विकास (निर्मिती व उपयोजन) निधी अधिनियम, २००१ मधोल कलम ५ (सी) नुसार त्या जिल्ह्यामध्ये खनिकर्मामुळे बाधित क्षेत्रात पायाभूत सुविधा, पर्यावरण संतूलन इत्यादेसाठी पुरवण्यात यावी.

२) अ) परिणामित क्षेत्र - खाणीच्या बाह्य परिघापासून २० कि.मी. त्रिज्येच्या परिसरातोल तथापि, जिल्ह्याच्या सीमेपर्यंत मर्यादीत क्षेत्र हे परिणामीत क्षेत्र समजण्यात यावे.

ब) विकास कामांसाठी देय टरणा-या खनिज विकास निधीपैकी संबंधित ग्रामपंचायतीच्या क्षेत्रातून गत वर्षात प्राप्त झालेल्या महसूलाच्या प्रमाणात प्राप्त होणा-या खनिज विकास निधीपैकी ५०% निधी संबंधित ग्रामपंचायतीना ग्रामसभेच्या मान्यतेने प्रचलिन पद्धतीचा अवलंब करून त्यांच्या क्षेत्रातील बाधित रस्ते, आरोग्य, पर्यावरण, जलसंधारण व भूजल बळकटीकरण या कामांसाठी द्यावा.

क) वरील 'ब' मध्ये नमूद केलेला निधी वगळता उर्वरित निधी खाण क्षेत्राच्या बाह्य परिघापासून २० कि.मी त्रिज्येच्या परिसरातील मात्र जिल्ह्याच्या सिमेअंतर्गतच फक्त बाधित रस्त्यांसाठीच वापरण्यात यावा.

ड) खनिज विकास निधीतून प्रामाण्याचायर्तीना प्रत्यक्ष अनुदान उपलब्ध न करून देता वरील ब प्रमाणे कार्यवाही करावी.

इ) पायाभूत सुविधेच्या संदर्भात खनिज विकास निधीतून घेतल्या जाणा-या कामांसाठी टक्केवारीचे बंधन घालण्यात येऊ नये.

ई) खनिज विकास निधीअंतर्गत घ्यावयाची कामे खासदार निधीप्रमाणेच कार्यान्वयन यंत्रणेने इ.टी.पी. चांगेस न लावता विनाशकृत तत्वावर राबवावित.

३) खनिज विकास निधीतून घ्यावयाच्या योजनांचे वर्गीकरणानुसार निश्चिती

अ) पायाभूत सुविधांचा विकास - राष्ट्रीय महामार्ग प्रमाणे प्रमुख राज्य मार्ग व राज्य मार्गाची तसेच रुपये २ कोटीपेक्षा अधिक किंमतीची रस्ते विकासाची कामे वगळून इतर कामे घेण्यात यावी. त्यामध्ये गुलाच्या कामाचा समावेश करण्यात येऊ नये. तथापि, रस्त्यांची क्षमता ३५ ते ४० टनांची असावी.

खनिज विकास निधीतून वोज व इतर दुरसंचार सुविधांची कामे घेण्यात येऊ नयेत.

ब) पिण्याचे पाणी पुरवठा विकास व पुरवणीकरण - पिण्याचे पाणी पुरवठा विकास योजना व पुरवणीकरणाची कामे घेण्यात येऊ नये. तथापि, जलसंवर्धन आणि घृजल बळकटीकरणाची रुपये २ कोटी पर्यंत किमतीचोच कामे घेण्यात यावीत.

खनिज विकास निधीतून पुनर्वसन व विकासाची कामे घेण्यात येऊ नयेत.

क) पर्यावरण संतुलन कायम राखणे - संबंधित जिल्ह्याच्या विकास कामांसाठी देय अनुदानाच्या किमान २०% निधी पुढील कामांसाठी देण्यात यावा. पर्यावरण संतुलनाची कामे घेण्यासाठी कमाल मर्यादा नाही.

१) बनीकरण

२) पाण्याची पातळी कायम राखण्याची दक्षता

३) व्यावसायिक आरोग्य सेवेला पुरवणीकरण

४) पर्यावरणाचा समतोल व प्रदूषण नियंत्रणाचे उपायांमध्ये विद्यमान कामांशिवाय बाळू गटाच्या लिलावापूर्वी करावयाचा पर्यावरण विषयक अभ्यास व पर्यावरण आवात मुल्यांकनांEIA व FMP तयार करण्याचा खर्च अनुज्ञेय राहील व तो संबंधित जिल्ह्यास देय खनिज विकास निधीतून पर्यावरणासाठी उपलब्ध होणाऱ्या अनुदानातून घागविण्यात यावा.

ड) खनिज संवर्धन व विकास - खनिज संस्करण व टाकाऊ खनिज पुढा वापरण्याकरीता संशोधन व विकास

४) यापूर्वीच्या निदेशानुसार भूविज्ञान व खनिकर्म संचालनालय व महाराष्ट्र राज्य खनिकर्म महामंडळास देण्यात येणारे १/३ रक्कम त्यांची कार्ये पार पाढण्यासाठी दिली जाईल. संचालनालयास दिल्या जाणा-या निधीचा विनियोग पुढील बाबीसाठी देखील करता येईल.

१) खनिकर्म अधिकाऱ्यांकरोता नवीन वाहन खरेदी, त्यांचे परिरक्षण दुरुस्ती व अनुषंगिक बाबी.

२) महाराष्ट्र सुदूर संवेदन केंद्राच्या सहाय्याने खाण क्षेत्राचे डिजिटल मॅप तयार करणे व उपयोगाद्वारे उत्खनित क्षेत्राचा वार्षिक आढावा आणि अनुषंगिक बाबी.

३) संचालनालयाचे संगणकीकरण.

४) अत्याधुनिक तंत्रज्ञानाचा वापर, ऑनलाईन रॉयल्टी पर्मेट, खनिज व्यावसायिकांची नोंदणी, डाटा बँक तयार करणे इत्यादी विविध संगणक प्रणाली तयार करणे.

५) खनिज संचालनाची संदर्भात न्यायालयीन प्रकरणी अधिवक्ता व वरिष्ठ विधी त्यनसाय यांना व्यावसायिक प्रदाने, फी इ.

६) गोण खनिज अवैध उत्खनन रोखण्यासाठी महसूल विभागामार्फत मंत्रालय स्तरावर गठीत करण्यात आलेल्या दक्षता समितीसाठी एक वाहन उपलब्ध करून देणे.

७) कार्यान्वयन यंत्रणांना निधीचे वाटप - कार्यान्वयन यंत्रणांना निधीचे वाटप करण्यासंदर्भातील शासन निर्णय क्रमांक-एमडीएफ-१०१०/ प्र.क्र. १५५/ उद्योग-९, दिनांक २२.०५.२०१० अधिक्रमात करून पूर्वोप्रमाणेच व्यवस्थापकीय संचालक, महाराष्ट्र राज्य खनिकर्म महामंडळ यांचेकडून केवळ इलेक्ट्रॉनिक्स विलअरन्स सिस्टम (ECS) पद्धतीने कार्यान्वयन यंत्रणांना निधीचे वाटप करण्यात यावे.

करील मार्गदर्शक तत्वे व निकषाप्रमाणे पात्र ठरणारे प्रस्ताव संबोधित जिल्हाधिकारी यांनी महाराष्ट्र राज्य खनिकर्म महामंडळामार्फत प्रशासकीय मान्यतेसाठी शासनाकडे सादर करावेत. दिनांक २६.०८.२००२ चे परिपत्रक या निर्णयाब्दारे अधिक्रमीत करण्यात आले आहे.

सदर शासन निर्णय महाराष्ट्र शासनाच्या संगणक संकेतस्थळावर उपलब्ध असून त्याचा संगणक संकेतांक २०१२०८०/।।५२७०५।।०१ असा आहे.

महाराष्ट्राचे राज्यपाल यांच्या आदेशानुसार व नावाने,

(किशोर कदम)
शासनाचे उप सचिव

प्रति,

मा.मुख्यमंत्री यांचे सचिव, मंत्रालय, मुंबई - ३२

मा. मंत्री (महसूल) यांचे खाजगी सचिव, मंत्रालय, मुंबई - ३२

मा. राज्यमंत्री (खनिकर्म) यांचे खाजगी सचिव, मंत्रालय, मुंबई - ३२

अपर मुख्य सचिव (महसूल) महसूल व चन विभाग, मंत्रालय, मुंबई - ३२

प्रधान सचिव (उद्योग) उद्योग,ऊर्जा व कामगार विभाग, मंत्रालय, मुंबई - ३२

सचिव (पर्यावरण) विभाग, मंत्रालय, मुंबई - ३२

व्यवस्थापकीय संचालक, महाराष्ट्र राज्य खनिकर्म महामंडळ, नागपूर

संचालक, भूविज्ञान व खनिकर्म संचालनालय, नागपूर

सर्व जिल्हाधिकारी

निवड नस्ती. (उद्योग -९)